

"וְאַנְחֵנוּ נְחִיָּה,
אֲנִי אֶחָיָה, אֶחָיָה וְאַהֲבָה אֶת הַחַיִּים הַלֵּלוּ.
אַהֲבָה אוֹתָם עַל כְּעוֹרָם, עַל חֻלְיֵיהֶם,
עַל אֵימָתָם – וְלֹא אֶצְא מִדַּעְתִּי.
אֲנִי רוֹצֵה לְחַיּוֹת. לְחַיּוֹת הַרְבֵּה.
לְחַיּוֹת חַיִּי אָדָם אֲשֶׁר מֵתָר לוֹ לְנִשְׁמָה.
לְחַיּוֹת בְּאוֹר.
בְּאוֹרָם שֶׁל יָמֵי הַעֲתִידִים לְבוֹא"
(״והוא האור״, מאת לאה גולדברג)

קִזְמִיזָה

טקס מעבר כיתתי: מיום הזיכרון ליום העצמאות לאור המלחמה

השנה, במסגרת מלחמת חרבות ברזל, עמ"י עובר תהפוכות וכאבים קשים. המלחמה החלה בשמחת תורה וכיום, יותר מחצי שנה אחרי, כשאנחנו קרבים לימי הזכרון ויום העצמאות, המציאות עדין שבורה, מכאיבה וחלקית. שילמנו וחלקנו עוד משלמים מחירים כבדים כעם: נפגעי הטבח של שמחת תורה, ישובים ותשתיות שחרבו, חטופים שעוד לא ידוע מה גורלם, משפחות שנעקרו מביתם, הורים שמשרתים ימים אינספור במילואים, חיילים שמוסרים את נפשם על קידוש ה' יום יום ועוד רבות.

בקובץ הבא, מוגשת הצעה להכנה לטקס יום הזכרון הקרב ובא, עם בקשה כנה ואמיתית לבחור להיות סוכני תקווה, לייצר נרטיב שממשיך להאמין ושם זרקור על התקומה ולא רק על השבר. הימים עדינים, הזכרונות מדממים, המציאות עוד מתרחשת, אך הלבבות עוד פועמים והאמונה שהטוב עוד יבוא ממאנת ללכת.

ביחידה זו הכיתה תתחלק לארבע קבוצות. כל קבוצה תקבל משימה של חקר וביצוע אחר תחום אחד שבא לידי ביטוי במלחמה, ולבסוף כל קבוצה תערוך חלק אחד והחיבור של כל החלקים יצור טקס כיתתי בו כל תלמיד לוקח חלק.

מבנה הטקס:

דברי פתיחה (המורה / שני נציגים יכתבו ויקראו)

הצגה קבוצה א' - זכרון הגבורה

הצגה קבוצה ב' - צוואת נופלים

קטעי מעבר:

"איזהו בין השמשות? אמר רבי תנחומא:

[הדבר דומה] לטיפה של דם

שהיא נתונה על גבי חדה של סייף.

נחלקה הטיפה לכאן ולכאן - זהו בין השמשות..

איזהו בין השמשות? ... רבי יוסי אומר

בין השמשות - כהרף עין

ולא יכלו לעמוד עליו חכמים. "

(ירושלמי, ברכות, ג', א')

וְכָל-אֶחָד וְאֶחָד עִם נֵר הָאֵלֹהִים שֶׁבְלָבָו

יָצָא בְּזִמְנוֹ בֵּין-הַשְּׁמָשׁוֹת לְבִקְשׁ פּוֹכְבוֹ.

וְהַשְּׁעָה נִשְׁעַת תְּהוּ וְבָהוּ, נִשְׁעַת עֶרְבּוֹב הַתְּחוּמִּים

שֶׁל אַחֲרִית וְרֵאשִׁית, שֶׁל סְתִירָה וּבִנְיָן, שֶׁל זְקֵנָה וְעֹלוּמִים.

וְאַנְחָנוּ, יְלִידֵי בֵּינִים, בְּיֻדְעִים וּבְלֹא-יֻדְעִים,

לִפְנֵי נְשִׁיתֵי הַרְשִׁיאוֹת גַּם-יַחַד מְשִׁתְּחוּיִם וּמוֹדִים;

(לאחד העם, חיים נחמן ביאליק)

הצגה קבוצה ג' - קוממיות

הצגה קבוצה ד' - סולידריות

קטע סיום:

כֹּה אָמַר ה' שְׁבִתִי אֶל-צִיּוֹן וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַם

וְנִקְרָאָה יְרוּשָׁלַם עִיר הָאֱמֶת וְהָרֵה' צְבָאוֹת הַר הַקֹּדֶשׁ:

כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת

עַד יִשְׁבּוּ זְקֵנִים וְזִקְנוֹת בְּרַחֲבוֹת יְרוּשָׁלַם

וְאִישׁ מְשַׁעֲנֵתוֹ בִּידוֹ מֵרֵב יָמִים:

וּרְחֻבוֹת הָעִיר יִמְלְאוּ יְלָדִים וְיִלְדוֹת מְשַׁחֲקִים בְּרַחֲבֹתֶיהָ:

כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת

הַנְּבִי מוֹשִׁיעַ אֶת-עַמִּי

מֵאֶרֶץ מִזְרַח וּמֵאֶרֶץ מְבֹא הַשָּׁמֶשׁ:

חֲוֵהֲבַתִּי אֲתֶם וְשָׁכְנוּ בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַם

וְהִיוּ-לִי לְעַם וְאֶנִּי אֶהְיֶה לָהֶם לְאֱלֹהִים בְּאֱמֶת וּבְצִדְקָה:

כֹּה-אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת תַּחֲזֹקְנָה יְדֵיכֶם הַשְׁמַעִים בְּיָמִים הָאֵלֶּה אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה...

בֶּן אֹנְשִׁיעַ אֲתָכֶם וְהִייתֶם בְּרֻכָּה אֶל-תִּירָאוּ תַחֲזֹקְנָה יְדֵיכֶם:

(זכריה ח')

אני מאמין

התקווה

(קטעי מעבר ניתן לקרוא את קטעי ההשראה המופיעים בהנחיות של כל קבוצה)

קבוצה א': זכרון הגבורה

המלחמה שפרצה בהפתעה בבוקר שמחת תורה תשפ"ד, 7.10.23, פגעה בחזיתות רבות: בישובים, במוצבים צבאיים ובמסיבה המפורסמת על יד רעים. כמו כן, גם בהמשך נפלו לוחמים רבים במלחמה. קראו יחד את דבריו של האש קודש:

“זכשאנשים מישראל נעדרים מפני רצונו יתברך, שהם יעלו לקרבן אליו יתברך, אז רק אחר שנעדרו רואים יותר כי רב הוא...מתחילה כשהיו עמנו... עד כמה ששמחנו והשתעשענו בהם, מכל מקום, לא ידענו כל כך להעריך את אשר היה לנו ולא ידענו כמה טוב היה לנו כשהיו עמנו, ואחר שנחסר ר"ל רואים יותר מה מאד חסרים הם לנו”
 (אש קודש פרשת וארא תש"ב)

חשבו:

- למה לדעתכם מרגישים בחסרון של משהו רק כשהוא לא נוכח?
- על מי תוכלו לספר שהיה קרוב אליכם ועכשיו איננו?

לפניכם קטגוריות שונות של חללים, כאשר לכל חלל ישנה הפניה לכתבה, לסרטון או לדברי זיכרון שנכתבו אודותיו. בחרו דמות אחת מתוך כל קטגוריה וקראו עליה בעיון. לאחר מכן, ענו על השאלות הבאות בנוגע לכל דמות שבחרתם:

1. סכמו בקצרה את הביוגרפיה של הדמות: מהיכן היא? מה עשתה בחייה? מתי נולדה ובאיזה תאריך נפלה?
2. תארו את נסיבות מותה של הדמות.
3. כתבו על ערכים שניתן ללמוד מהדמות שאליה נחשפתם.

נרצחים במסיבת הנובה על יד רעים

1. תפארת לפידות
2. דור מלכה
3. רינת זיגדון

חיילים שנפלו בשבי

1. נועה מרציאנו
2. יותם חיים
3. דניאל פרץ

אזרחים שנרצחו בישובים ובערים

1. עמרם טולדנו, שדרות
2. פסי כהן, בארי
3. ידידיה רזיאל, כרם שלום
4. רוני לוי, בארי

לוחמים שנפלו ברצועת עזה

1. יובל ניר
2. עמישר בן דוד
3. סלמאן חבקה
4. קאלקידון מהרי

חיילים שנפלו בשמחת תורה

1. עידו הרוש
2. מתן אברג'יל
3. שיראל חיים פור

לוחמים ואזרחים שנפלו בצפון הארץ

1. ינון פליישמן
2. עזריה יחזקאל
3. דור זימל

אנשים שיצאו בגבורה להציל את אחיהם בשמחת תורה

1. אהרון חיימוב
2. אלחנן קלמנזון
3. אבי עמר

לאחר שתתייחסו לשבעה נופלים, הכינו טקס הדלקת נרות לזכרם של הנופלים. נסחו תבנית אחידה שבה יצוין שם הנופל, מקום נופלו ופרטים נוספים עליו וכן ערכים ותכונות שניתן לקחת מאותו נופל להמשך. במקביל, הקרינו בשקופיות את תמונות הנופלים.

קבוצה ב': צוואות הנופלים

מחיר המלחמה הוא כבד מנשוא. שאלת הקיום של העם היהודי במדינת ישראל היא שאלה שמהדהדת לאורך כל ההסטוריה ולצד ההתקדמות והצמיחה והפריחה, עמ"י לא שוכח ולו לרגע את המחיר ששילמנו במיטב בנינו בכדי שנצליח לחיות בשלום ובבטחה בארצנו. קראו יחד את המדרש מילקוט שמעוני:

“ענך ה' ביום צרה” – משל למה הדבר דומה?

לאב ובן דהיו מהלכין בדרך.. נתייגע הבן. אמר לאביו: “אבא, היכן היא המדינה?
אמר לו: בני, סימן זה יהא בידך, אם ראית בית הקברות לפניך הרי המדינה קרובה לך”
(ילקוט שמעוני, תהילים פרק כ')

חשבו:

- מדוע לדעתכם בית הקברות הוא הסימן לכך שהמדינה קרובה?
- האם לדעתכם תמיד יהיו מחירים לטובת רצונות גדולים כמו הקמת מדינה ושלוש?

נופלים רבים במלחמה הותירו אחריהם מילים אחרונות, לפעמים צוואות של ממש. לפניכם שלושה סיפורים של נופלים מהמלחמה שהותירו אחריהם מילים אחרונות.

1. המכתב של אלקנה ויזל

2. השיר של עדי ברוך

(אפשר גם לצפות במשפחה של עדי במימונה, מזכירים את דבריה האחרונים)

3. המכתבים של ריף הרוש

קראו יחד את דבריהם ודונו ביניכם:

• אילו הוראות מהדברים שכתבו הנופלים הייתם רוצים ליישם בחייכם?

• מה לדעתכם היה אומר כל אחד מהנופלים בנוגע לדרך ציון המעבר בין יום הזיכרון ליום העצמאות? כחלק מהמעבר מיום הזיכרון המלא עצבות ותוגה ליום העצמאות - יום חגה של המדינה, המחזו בדרך שתבחרו את בקשות הנופלים, בדרך שבה תוכלו להציג אותה בפני חבריכם בכיתה. עליכם לבצע את ההמחזה כך שיוצגו בה שני מקטעים שביניהם יוקרא קטע מאחת הצוואות. המקטע הראשון יציג את מצב השבר והאובדן והמקטע שיוצג לאחר קריאת הצוואה יהיה המחזה של המציאות שצריכה להיבנות על פי דברי הנופל במילותיו האחרונות.

ניתן להציג שלוש המחזות של שלושה מצבים שונים עבור כל אחת מהצוואות וניתן להציג המחזה אחת שבה יוקראו שורות נבחרות משלושת הצוואות. במקביל, הקרינו בשקופיות את תמונות הנופלים.

קבוצה ג': קוממיזת

ברבות השנים ובמהלך ההסטוריה העם היהודי משתוקק לגאולתו וכמהה לחזור למצבו האידיאלי המתואר בפסוקים ובנביאים: לשוב לארצו, לבנות את בית המקדש ולעבוד את ה' בשמחה וטוב לבב. מסע הגאולה עובר שנות דור רבים ולעיתים נדמה כי הגאולה רחוקה לבוא. עם כל האתגרים, אנו מאמינים שההתיישבות בארץ ישראל והריבונות שקיבלנו כעם היא אבן דרך משמעותית! קראו את דבריו של הרב מוהליבר לבאי הקונגרס הציוני הראשון:

הנה זה כאלפיים שנה הננו מקוים לביאת משיח צדקנו שיגאלנו מן גלותנו המרה ויקבץ נדחינו מארבע כנפות הארץ לארצנו,

ושם נשב בטח שליו (=בבטחון ושלוה) 'איש תחת גפנו ותחת תאנתו'.

האמונה הזאת חזקה בלבנו והיא נחמתנו האחת בימי עניינו ומרודנו (=בימי הצרות והקשיים) הרבים.

...אמונתנו ותקוותנו היא מאז וגם עתה, כי יבוא משיח צדקנו ויקבץ נדחי ישראל לארץ אבותינו, ותחת שהיינו נודדים בארצות זרים, נעים ממקום למקום, נשב אז בארצנו ונהיה לעם במלוא מובן המילה הזאת; ותחת היינו לחרפה ולשנינה (=בושה ולעג) בעיני העם- נהיה לכבוד ולתפארת ליושבי תבל.

זאת היא אמונתנו ותקוותנו הנובעות מדברי נביאינו וחכמינו ז"ל, ובהן מחזיק עמנו!

(ברכת הרב מוהליבר לבאי הקונגרס הציוני הראשון)

חשבו:

- כיצד היום עמ"י הוכיח את עצמו אחרת לעיני הגויים?
- באילו תחומים אנחנו מממשים את דבריו והפכנו לכבוד ולתפארת ליושבי תבל?

מאז הקמת המדינה עמ"י עסוק בהתפתחות והתקדמות בתחומים רבים ומרשימים. קראו על אפיקים אלו והכינו מצגת תחת הכותרת: "באלה הידיים", על העשייה הברוכה וההישגים המרשימים של מדינת ישראל, הידועים בכל העולם. לדוגמא:

1. פרסי נובל ישראלים

2. צבא ישראל

3. המצאות ישראליות:

◦ כתבה: 20 פיתוחים והמצאות ישראליות

◦ סרטון: המצאות ישראליות

קבוצה ד': סולידריות

במסגרת מלחמת חרבות ברזל, כבר מהרגע הראשון עמ"י התגלה בתפארתו. על אף הפלגנות והוויכוחים הקשים שאירעו בעם עד יום קודם פרוץ המלחמה, ברגע אחד כולם הצליחו להתכנס, להיטיב ולחפש כיצד לעזור ולסייע. קראו את דבריו של הרב קוק:

”והשעה הגיעה, אור עולם, אור אלהי ישראל, המתגלה על ידי עמו, עם פלאים.. ההכרה צריכה לבוא באומה פנימה. להכיר את האחדות של כחותיה היא, להכיר את ד' השוכן בה.. ותכיר איך לחשוף את מבוע חייה.. תדלה רצון מעמק תפלתה, חיים מבאר תורתה, אומץ משורש אמונתה, סדור מיזר שכלה, גבורה מעז רוחה, וכל העולה על שפירי שמה, הכל מרוח אלהים המרחפת על מלא היקום, מימי בראשית עד אחרית.

(חגי ב): "כי אני אתכם נאם ד' צבאות, את הדבר אשר כרתי אתכם בצאתכם ממצרים, ורוחי עומדת בתוכם, אל תיראו".
 (אורות המלחמה ט', הרב קוק)

חשבו:

- לפי הרב קוק איך אור העולם-אור ה', מתגלה?
- איך ניתן להבין לפיכך את הפסוק בספר חגי: "ורוחי עומדת בתוכם, אל תיראו"?
- איפה ראית סביב ההתגייסות למלחמה את אורו של ה' מתבטא דרך עמ"י?

עמ"י הצליח להראות עד כמה הוא יפה ועד כמה אין שאלה על טיבו ואיכותו בזמן אמת. חקרו יחד סרטונים שונים המבטאים סולידריות, שותפות ואחדות מתקופת המלחמה. בחרו סרטון או שניים מכל קטגוריה, והכינו סרטון אחד המנכיח את הרקמה האנושית היהודית החיה והנושמת שבאה לידי ביטוי במהלך המלחמה.

ילדים:

- ילד מברך את אביו לפני היציאה למלחמה
- חיילים מקריאים מכתבים שקיבלו מילדים
- חניכי בני עקיבא מתנדבים לנקות את בית החולים הדסה

מבוגרים:

- אביבה בת ה-63 מתקנת דלתות ממ"ד בהתנדבות
- שורד שואה בן 82 מגהץ מדים לחיילים
- עזרא יכין, חייל המילואים המבוגר ביותר (בן 95)

זמרים:

- חנן בן ארי בהדלקת נרות שבת עם פצועי המלחמה
- סולן להקת התקווה 6 משמח חתן וכלה בחתונה בבסיס
- ישי ריבו מופיע בפני חיילים בצאלים
- חנן בן ארי ורביד פלוטניק שרים בבר מצווה לילד מעוטף עזה
- יצחק מאיר מוביל תפילות בבסיסי צה"ל
- אברהם פריד מקדיש לחיילים שיר חדש: תפילה לחיילי צה"ל

שפים:

- בעלי מסעדת "האחים" מתל-אביב מכשירים את המטבח ושולחים מנות לחיילים
- השף יוסי שטרית יורד לשטח ומכין פלאפל וקבב לחיילים
- מסעדות תורמות חומרי גלם ומעניקות מנות לתושבי עוטף עזה שפוננו מבתיהם
- השף אייל שני מפריש חלה במחווה לחיילים

